

Ölümünün 15. Yıl Dönümünde Prof. Dr. Kaya Bilgegil ve Dr. Zöhre Bilgegil'in Eseri

H. Rıdvan ÇONGUR

On beş yıl önce (21 Ekim 1987), edebiyat ve Türk diline büyük hizmetleri geçen değerli ilim adamımız Prof. Dr. Kaya Bilgegil Hoca aramızdan ayrıldı, ebedî âleme göçtü. Dr. Zöhre Bilgegil'in hazırladığı *Kaya Bilgegil, Hayatı ve Eserleri* adlı kitabın, bu yıl dönümüne tesadüf etmesi sebebiyle hem bu yıl dönümünden, hem de bu eserden söz etme gereğini hissettim ve bu yazıyı kaleme aldım. Yazar Bilgegil, Kaya Hoca'nın hem öğrencisi ve hem de aile yakınlarından biri olduğu için Kaya Hoca hakkında bilmediğimiz pek çok şeyi onun bu eserinden öğreniyoruz.

Geçmiş zaman içinde, türlü vesileler, ayrıca işim, uğraşım sebebiyle, Türk dili ve edebiyatının unutulmaz insanlarını tanıma fırsatım oldu. Bu dilin üstadı olan nice şairler, yazarlar, ilim, düşünce, sanat adamlarından hangi birini sayayım? Şiirleriyle ve yazılarıyla pek çoğumuza yol gösteren, sanat ve düşünce dünyamızı aydınlatan Orhan Şaik Gökyay, Ârif Nihat Asya ve Atsız'lardan hangisini? Necip Fazıl Kısakürek, Âsaf Hâlet Çelebi, Zeki Ömer Defne ve daha niceleri... Yalnız şairler mi? Değil elbet. Türk dili ve edebiyatıyla ilgili alanlardaki çalışmalarına ışık tutan isimlere Rıfki Melûl Meriç, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Süheyl Ünver, Tahsin Banguoğlu, Remzi Oğuz Arık, Suut Kemal Yetkin, Samiha Ayverdi, Mehmet Kaplan, Şükrü Elçin, Cemil Meriç, İbrahim Kafesoğlu, Muharrem Ergin, Ahmet Kabaklı gibi daha bir o kadar isim ekleyebilirsiniz. Görmemiş, görüşmemişimdir ama, eserlerini, yazılarını okuduğum kişileri de bunlara ekleyebilirim: Mehmet Âkif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı, Sadri Maksudi Arsal, Ali Fuat Başgil vb. gibi... Tanış biliş olarak bu saydıklarımın dışında da birkaç katı isim var.

Altmış yıl kadar öncesine Ankara Üniversitesinde okuduğumuz, öğrencilik yıllarına gidelim. 1950'li yıllarda Kaya Bilgegil'in, büyük değer verdiği ve görüşebilmek için her türlü meşakkati çekmeye razı olduğu hocası Rıfki Melûl Meriç, üniversite öğrenimim sırasında benim de hocalarım arasında yer

alıyordu. Yeni gördüğüm, sadece adını bildiğim Kaya Bilgegil ile tanışmamıza da Rıfki Hocam vesile oldu.

Bir insanı tanımak ve doğru tanıtmak için, nasıl yetiştiğini, kimlerden ders aldığını, büyüdüğü ve beraber olduğu çevreyi ve insanları mümkünse dikkate almak gerekir, diye düşünürüm. İkimize de hocalık yapan Meriç öyle bir şahsiyet anıtı idi ki, Kaya Bey’le tanışmamızdan önce, söze önce ondan başlamalıyım; kısaca da olsa onu anlatmalıyım. Kimdir bu “*hocaların hocası*” Rıfki Melül Meriç.

Hocamız Rıfki Melül Meriç

Rıfki Melül Meriç, 1901 yılında Edirne’nin Dedeoğaç kasabasında dünyaya gözlerini açmış, Cumhuriyet Dönemi’nde adını duyurmuş, Kaya Hoca gibi nice kişilere hocalık yapmış, onları seçkin birer “ilim adamı” ve insan olarak Türklüğe kazandırmış; öyle kuru bilgi sahibi değil, derinliği olan *hocalar hocası* bir insandı... Dil ve edebiyat öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde yaptıktan ve diplomasını aldıktan sonra, yurdun çeşitli yörelerinde Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak çalışıyor. Onun, daha önce Tıp Fakültesinde beş yıl okuduğunu, herhâlde bu mesleği sevmemiş ve yapamayacağını görmüş olmalı ki, tıp öğrenimini bıraktığını söyleyelim bu arada. Daha sonraki yıllarında lise öğretmenliğini takiben mezun olduğu Edebiyat Fakültesi ile birlikte Güzel Sanatlar Akademisinde, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Edebiyat, Sanat Tarihi ve Osmanlıca dersleri vermiştir. Benzeri az görülür bir ilim ve sanat adamı...

Asıl adı Süleyman Rıfki Coşkunmeriç’ti ve 1964 yılında Hakk’a yürüdüğünde 63 yaşındaydı. Allah’ın ona takdir ettiği ömür o kadarmış... 1950 yılının ortalarından itibaren İlahiyat öğrencisi iken bizim hocamız oldu... Rıfki Hoca her ayın belli günleri, hiç aksatmadan yola düşer ve İstanbul’dan Ankara’ya derslerimize gelirdi.

Rıfki Melül Meriç
(1901- 1964)

Dersler dışında kalan boş zamanları değerlendirmek üzere Fakültenin bünyesindeki Enstitüde çalıştığım yıllardı. Suut Kemal Hocanın başında bulunduğu İslam Sanatları Tarihi Enstitüsünün kurucularından biri de Rıfki Melül Meriç Hocaydı. Dersler için Ankara’ya geldiğinde, muhakkak Enstitüye de

uğrardı. Çoğu zaman orada karşılaşır, bazen o Suut Hoca'yı beklerken, sohbet ederdik. "Sohbet ederdik" diyorsam, "Ben de uzun cümleler kurar, anlatır, konuşurdum" demiyorum! O konuşur, anlatırdı çoğu zaman, ben de dinlerdim!

Ankara'da olduğu sırada, kaldığı otelin salonunda, bazı akşamlar, birkaç arkadaşla birlikte onun ziyaretine giderdik. Bazı ziyaretler uzun sürer, oturup konuşmamız saatler alırdı. Hoca bir konuya dalar, öyle anlatır, tatlı tatlı öyle konuşurdu ki sohbet, sabaha doğru sona erdiğinde, uyumaya birkaç saat vaktimiz kalırdı dersem, inanın doğruyu söylüyorum. Vakti bize o hatırlar, "*hadi bakalım, derdi, konuşma sona erdi; gidip biraz kestirin, derslere uyumadan girmek olmaz!*"

Onun, önce Tıp Fakültesinde okuyup, beşinci sınıfta öğrenciyken, orayı bırakarak Edebiyat Fakültesine devam etmesi gibi, bu satırların yazarı da Hukuk Fakültesindeki iki yıllık öğrenimine son vererek ve vatani hizmetini de yaptıktan sonra İlahiyat öğrenimini seçmesiyle, ileri sayılacak yaşlarda onun öğrencisi olmuştur. Öğrenimim sırasında dört yıl beraber olduğumuz Rıfki Melül Hoca 1964 yılında Hakk'a yürüdüğünde 63 yaşındaydı. Bizim, unutamadığımız, başta gelen hocalarımızdan bir oldu.

Kaya Hocalı yıllar

Kaya Hoca, o yıllarda bir ara Gazi Eğitim Enstitüsünde edebiyat öğretmeni olarak Ankara'da bulundu. Doktora çalışmaları yaptığı sıralar, daha önce de olabilir, kesin bir şey diyemem, tam hatırlamıyorum; Rıfki Hocayı sık sık ziyarete gelirdi. Fakülteye onu görmeye geldiğinde bazen onu beklemesi gerekirdi. İşte o sırada karşılaşmışsak, Hoca gelinceye kadar sohbet etme imkânı bulurduk. Yıllar akıp geçti ama, aradaki bağ kopmadı ama. 1963 yılında yayınladığı *Türkçe Dil Bilgisi* kitabındaki ithaf şöyledir:

"Rıdvan Çongur'a sevgilerle, 1964"

Zamanla kim yaşlanmaz ki, biz de yaşlandık. Son karşılaşmamız, Erzurum'dadır ve benim "TRT - Atatürk Üniversitesi İşbirliği" konulu, kırk gün süren çalışmam dolayısıyla pek çok gün birlikte olma imkânı bulmuştuk. Orhan Okay yeni doçent olmuş, Harun Tolosa da aynı kürsüde, Şerif Aktaş, Saim Sakaoğlu doktoralarını henüz yapmışlar veya yapmaktalar...

Zamanın, görev konusu dışında kalanını, çoğu zaman birlikte geçiriyoruz. Durumu elverdiğinde en çok Kaya Hoca'yla birlikte oluyorum. O günlere ait bir hatıramı anlatmalıyım.

Erzurum'da soğuk bir gün

Kış aylarındayız. Erzurum 'buz kesmiş', hani uçan kuşun havada donacağı bir soğuk... Bir gün, odasına girdiğimde Hocayı paltosuna sarınmış görünce, bir anlam veremedim, odada paltosuyla oturuyor; bakakalmışım! Koltuğuna yaslanmış, o da bana bakarken, "Bu ne hâl Hocam?" dedim. Yüzümdeki şaşkın ifadeyi görünce cevap verdi:

"Görüyorsun işte hâlimi! Ne yazabiliyorum, ne okuyabiliyorum, hatta rahat hareket etme imkânım bile yok. Paltomun içinde, kıpırdanmadan oturuyorum böyle! Üniversitenin yakıt tahsisatı bitmiş. Hâlimiz bu!" dedi.

Ben, hemen aklıma geleni söyledim: "Siz de bu durum hakkında basına bir açıklama yaparsınız, durum budur dersiniz. Böyle oturulur mu? Hocalar derslerini nasıl verecek, öğrenciler nasıl dinleyecek, anlayacaklar?" deyince, doğruldu önce söylediklerimi yadırgar gibi oldu; sonra bana hak verdiğini gösterir bir ifade belirdi yüzünde ve durum hakkında bir açıklama kaleme aldı...

Dekan Bey'in bu beyanatından sonra ödenek de bulundu, o soğukların üstesinden de gelindi ve Hoca, hatırlatmamdan dolayı, sanırım memnun kaldı. Bir akşam üniversitedeki civcivleriyle beraber bir ziyafet çekti bize. Unutulmayacak bir gecedir bu; sözün sohbetin, şiirlerle bezenerek geç saatlere kadar sürdüğü bir gece. O aramızda Erzurum Radyosunun halk müziği sanatçısı Raci kardeşimiz de vardı; söylediği türküleri, coşup okuduğu "tatyân"ları zevkle dinledik...

Hoca, kahve tiryakisi

Onunla geçen ve "kahve" ile ilgili bir hatıramı da anlatmadan geçemeyeceğim.

Kaya Hoca, tanıyan hemen herkesin bildiği gibi sigara, kahve içmek dâhil, tiryakilerin başta geleni, en hasıdır! 1970'li yıllar... Ankara'ya bir gelişinde beni de görmek için Aydınlar Ocağı'na uğrar. O gün, tesadüf bu ya, Ocakta benden başka kimse yoktur. Daktilonun başına geçmiş, *Adalet* gazetesinde "Gördüğüm Gibi" başlığı altında yayımlanmakta olan günlük fikramı yazıyorum.

Bir gün kapı çalındı, açtım, Kaya Hoca... Karşıladım, kucaklaştık ve biraz hoş beşten sonra, gözümün içine bakarak bir soru sordu. Sorudan çok bir "rica" ydı bu:

"Rıdvan, kahveniz var mı?"

"Var" dedim. Gözleri ışıldadı, o kibar, ince, zarif cümlelerden biri döküldü ağzından:

“ Var demek, ne âlâ efendim, ne âlâ! İçebilir miyiz?”

“İçeriz” dedim ve o gün hizmet eden delikanlı izinli olduğu için, kalktım ikimize birer kahve pişirdim.

Kahveyi öyle bir içti ki, tadını çıkara çıkara... Boş fincanı masaya koyarken anladım, kahveye hasret kalmış... O yıllarda, Türkiye’de kahve bulunmuyor. Anlaşılan Kaya Hoca, kahve bulmakta ve içmekte sıkıntı çekiyor hasret kalmış.

Fincandan son yudumu aldı, bana bakıp önce şöyle bir durdu ve sonra “doğru olur mu acaba”, diye çekinerek, o kendine has ince tavrı, üslubuyla:

“ Bir kahve daha içebilir miyim, mümkün mü?” dedi.

“Kahvemiz var Hocam, içebilirsiniz” deyince öyle bir sevindi ki, sormayın! İkinci fincan kahveyi de bir güzel içti, teşekkür etti. Keyfi yerine gelmişti... Kahve kütüğü çekilen o günlerde onun iki fincan kahveyi üst üste, arka arkaya içişini hiç unutamam.

Kaya Bilgegil'i anlatıyorlar

Önce öğrencisi olan, ilerleyen yıllarda profesör olarak ona layık olma yolunda başarıyla yürüyen Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın şu sözleriyle girelim konuya:

“Erzurum’da bir Kaya Bey vardı! O, 1987’de ebediyete intikal etti; ‘Rahle-i tedris’inden geçen üniversite öğretim üyeleri Türkiye’nin her bir üniversitesinde hizmet vermekte; farklı orta öğretim kurumlarında ve devlet dairelerinde onunla ilgili hâtıralarını yâd ederek görevlerini yerine getirmekte ve Kaya Bey efsanesine, bazen de muhayyilelerinin imkânlarını kullanarak, yeni motifler ilâve etmektedirler.”

1970’li yıllarda diğer öğrencilerinden biri, Prof. Dr. Belkıs Gürsoy da bakın, hocasını nasıl ifade etmiş:

“Her biri Anadolu’nun bin bir köşesinden gelmiş, ‘mührü bozulmamış’ birer vatan çocuğu olan talebelerini, bir baba şefkatiyle sever, kimin başı daralsa yardımına koşardı. O, kendisinden korkulan fakat yine de gölgesinde huzur bulunan gerçek bir babaydı. Onun gönlü ‘büyük sahra’ydı. Orada kim olursa olsun herkese yer bulunurdu.

Bir gün Hocamız ‘hocalık, mesleklerin en mübareğidir; nebilerin, peygamberlerin, velîlerin mesleğidir’ demişti. O, sadece ilmi ve irfanı ile değil, insanî yüreği ile de hocaydı. “Evladım, hayatınızı fiatlar cetveline göre değil, kıymetler cetveline göre ayarlayın” demişti. Kendisi de öyle yapıyordu. Hesapla, fiyatla hiç alâkası olmadan yaşar, cebinde hiç parası yokken dahi arkadaşlarını yemeğe götürürdü. O, kelimenin tam manasıyla bir gönül adamıydı. Taşkın zekâsına rağmen, hayatını hislerine göre tanzim ederdi.”

Prof. Dr. Orhan Okay’la aynı kürsüde beraber oldular. Orhan Hoca ile yaşıt sayılırız; 1931 doğumlu, aramızda bir yaş var. Kaya Hoca’dan on yaş küçük. O da, Kaya Hoca’nın Kabataş Lisesinden itibaren devam edip bitirdiği Edebiyat Fakültesindeki öğrencilik günlerine uzanan zaman dilimine dikkati çektikten sonra şöyle bir tespitte bulunuyor:

“İstanbul’a geldiği zaman taşralılığı bırakıp şehirli bir Osmanlı olmaya karar vermiş olmalıydı. Osmanlı’nın beş asrında büyüğü imbiçlerden süzerek terkip ettiği zarafet iksiri, bu şehre doğudan, batıdan gelen birçok yabancı gibi onu da sermest etmiş olmalıydı. O yıllarda her öğrencinin, özellikle taşralı öğrencilerin heves ve cesaret edemeyeceği bazı sanat ve edebiyat çevrelerine giriyor, sur içinde Darüttalim Kırathanesi’nden Küllük’e, İbnürem’in Konağından Yavru’nun Çayhanesi’ne kadar kahvehane ve meclislerini, Beyoğlu’nda Markiz, Löbon, Haylayf gibi daha şık ve Avrupai köşeleri. Yahya Kemal’in ikamet ettiği Parkotel’i, bütün bunlara ilâve olarak alaturka ve alafranga ‘harabat’ ları dolanıyordu. Böylece Kabataş Lisesinden başlayarak Edebiyat Fakültesi ve Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilikleri sırasında Osmanlı’nın son nesline mensup pek çok insanı tanıyarak o neslin konuşma, nükte sarfetme hatta oturma âdabını, şüphesiz Tanzimat’tan sonra biraz Avrupaileşmiş olan tarzlarıyla takip ediyordu. Buna başlangıçta özentî ve taklit de diyebilirsiniz. Fakat hangi kültürde taklitler, tesirler bulunmaz? Onun da bu arayışlarda kendine göre bir terkip bulmuş olduğunu zannedirim. Böylece çok itinalı olan kıyafetinden, tavır ve hareketlerinden konuşma tarzına kadar Osmanlı protokolünün, burada daha da isabetli olacak bir terimle Osmanlı teşrifatının son temsilcilerinden biri oldu, bir İstanbul efendisi oldu. Yukarıda bahsettiğim saygı mesafesi zannedirim bu tavrından, bu tavrının etrafındakiler tarafından kısa zamanda fark edilmesinden kaynaklanıyordu.

Orhan Okay Hoca, *Silik Fotoğraflar* adıyla Ötüken Yayınevi tarafından yayımlanan kitabında Bilgegil’i anlatmaya şöyle devam ediyor:

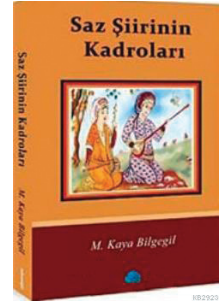
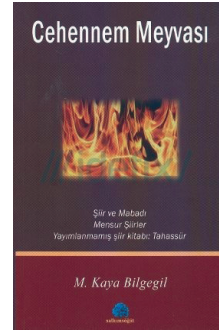
“M. Kaya Bilgegil’in belki yakınlarının bileceği bu şahsiyetinin dışında üniversite hocalığı ve ilim adamı hüviyeti de bahsedeceğim hasletlerden biridir.”

İnsanın, tanışmanın ötesinde arkadaşlığı da aşarak dost olduğu insanları, sade yaptıklarıyla, meslekleriyle anmak, o yanlarını anlatarak yazı yazmak nedense benim hoşlanmadığım bir şey. Bir insanın hakkında anlatılacak bir şeyler olmalı, sıradan insanların yapamayacağı şeyler... Kuru hayat hikâyeleri, okuyanı sıkar diye düşünürüm. Onlara da yer vermeli ama, bir zaman dilimi paylaşılmışsa, olup bitenlere de yer verilmeli; daha sonra hayatı da anlatılır, eserlerinden de söz edilir, ilimle sanatla olan ilgisine yer verilebilir. Hocanın binlerce öğrencisi olmuştur ve sayısı kabarık asistanları ve doçent, profesör meslektaşları... Onunla yaşanmış nice hatıralarını anlatanları dinledikçe, yazdıklarını okudukça tanıdığım Kaya Bilgegil'in bilmediğim yanlarını, meziyet sayılacak hareket ve davranışlarını öğrendikçe, sevgim, saygım daha da artmakta. Orhan Şaik, Ârif Nihat gibi edebiyatımızdaki zirveleri, isimlerini yazıma başlarken saydığım onca sanat ve bilim adamı da, hatıralarıyla bende yaşıyorlar... Hayatlarıyla ilgili olarak bilmediklerimi duydukça, okudukça, onlara sevgim, saygım daha da artıyor; kendimi bu insanlara yakın hissediyorum.

Hayatı, eserleri

Kaya Bilgegil, 1921 yılında Sivas'a bağlı Gürün'de dünyaya gözlerini açtı. Babası Abdullah Efendi, Sivas'ın "Mollaveliler" olarak bilinen ailesine mensuptur. Anne Zeliha Hanım ise "Hacıoğlu" diye tanınan bir aileden gelir ve İnas Mekteb-i İptidâisini bitirmiş okur yazar bir insandır. Baba, tayini çıkıp kaymakamlık görevine başlayacağı günlerde askere çağrılır ve İstiklâl Savaşına yedeksubay olarak katılır. Savaşın olumsuz şartları sebebiyle yakalandığı tifüs hastalığından kurtulamayarak vefat eder. O, babasını kaybettiğinde daha bir yaşındadır. Beş altı yaşındayken annesi de ölünce, küçük Kaya'yı akrabaları yanlarına alırlar, onlar büyütürler.

Bu hem öksüz ve hem de yetim büyüyen çocuğu 1928 yılında Gürün Cumhuriyet İlkokulu öğrencisi olarak görüyoruz. Orta okulu bir süre Sivas'ta okur, Erzurum'da devam eder ve Kabataş Lisesinden diploma alır. Şiire ve edebiyata ilgisinin Erzurum Lisesinde okuduğu yıllarda başladığını biliyoruz. "Tahassür", onun bir defterde topladığı ilk şiirleridir. Bu defteri arkadaşı eski valilerden

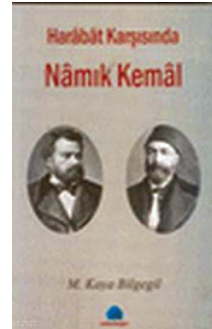
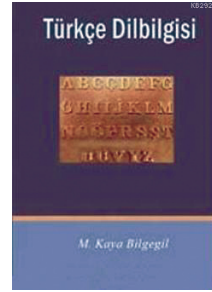
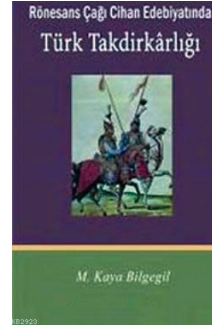
Mehmet Aldan Bey'in 1979 yılında yazarına gönderdiğini söyleyelim (age., 2012 / 10.s). Yine o öğrencilik yıllarında (1942) onu tanıyanların iyi bildiği *Cehennem Meyvası*'nı yayımlamıştır. Okulda "şair" lakabıyla çağrıldığını sınıf arkadaşı Necati Öner'den öğreniyoruz. (Necati Öner de daha sonra felsefe öğrenimi görecek ve Felsefe Profesörü olacaktır. O, İlahiyat Fakültesinde Hilmi Ziya Ülken hocamızın asistanıydı; tanış biliş olduğumuz kişi...)

Kaya Hoca, yüksek öğrenimini İÜ Edebiyat Fakültesinde tamamladıktan sonra önce İzmit ve Trabzon liselerinde edebiyat öğretmeni olarak görev yapıyor ve 1951 yılında da Fransa'ya Sorbonne Üniversitesine gitme imkânı bularak burada "Lamartin'de İstanbul" konusunu ele aldığı teziyle doktor unvanını alıyor. 1956 yılında Adana'da öğretmendir ve aynı lisede beraber olduğu Nezahat Hanım'la evleniyor. (Abdullah ve Bânuçiçek adlı iki çocukları oluyor...)

O yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsünde edebiyat, Devlet Konservatuarında estetik dersleri veren Bilgegil "Abdülhak Hâmid'in Şiirlerinde Ledünnî Meselelerden Allah I: Allah ve Onun Vücudunu İfâde Eden İsimler" konulu teziyle doçent unvanına layık görülüyor (1959).

1963 yılında *Türkçe Dilbilgisi* kitabını yayımladığında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin "Yeni Türk Edebiyatı" kürsüsündedir... 1971 yılında, planını kendisinin çizdiği İslami İlimler Fakültesinde kurucu dekan olarak görev yapar (age., 2012 / 11. s.). Edebiyat ile ilgili araştırmalarının bu yıllarda yayımlandığını görüyoruz. (Ziya Paşa Üzerine Bir Araştırma, Mehmet Âkif - Resmî Hâl Tercümesi, Mehmet Âkif'in Basılmamış Bazı Mektup ve Manzumeleri, Harabat Karşısında Namık Kemal, Şair Şinasi, Hal Tercümesi Üzerine Küçük Bir Araştırma, Rönesans Çağı Cihan Edebiyatında Türk Takdirkârlığı, Hüsn ü Aşka Dair, Yakın Çağ Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I: Yeni Osmanlılar, II: Mütefferrik Makaleler, Edebiyat Bilgi Teorilerine Giriş I: Belâgat vb...)

Geride bıraktığı dille ilgili eserleri ve dil bilimi alanında yetiştirdiği, bugün başarıyla hizmet veren öğrencileri ile Türk edebiyatı ve dil bilimi dünyamızın, Cumhuriyet Dönemi'nde yetişmiş dilcileri arasında adı hiçbir zaman unutulmayacak, tanıyanları ve öğrencilerinin daima hafızalarında yer ederek

yaşayacak ve yaşatılacaktır.

Kaya Bilgegil Hoca, bundan on beş yıl önce, oldukça erken, hatta bir bakıma genç sayılacak yaşta, 66 yaşındayken, aramızdan ayrıldı. Ömrümüzün son elli, altmış yılında tanıyıp sevdiklerimiz ve saydıklarımız arasında Kaya Bilgegil Hoca'nın ayrı bir yeri oldu. Aramızdaki on yılı aşan yaş farkına rağmen ne zaman bir araya gelsek, aramızdaki yaş farkına aldırılmaz, arkadaşımıyş gibi davranırdı. O, öyle bir şahsiyetti ki, insanlarla ilişkilerinde Türk milletine özgü değer ölçülerine titizlikle bağlı olduğu hâlde, gerektiğinde, dostluğuna layıksanız yaş farkına itibar etmezdi.

Hakkında anlatılan, yazılanlardan da bunu çıkarmak mümkün... Siz, öğrencisine “kuzum, evladım” diye hitap eden, onları kırmaktan çekinen, söyleyeceği söze her zaman dikkat eden bir üniversite hocası arıyorsanız, bunların başında yer alanlardan biri Kaya Bilgegil Hoca'dır.

Yazımıza, Dr. Zöhre Bilgegil'in eserinde Kaya Bilgegil ile edebiyat hocası Nihat Sami Banarlı arasındaki ilişkiyi anlatan bölümle devam edelim: “Şeyma Güngör Hanım ise, M. Kaya Bilgegil'in hocası olan Nihat Sami Banarlı ile ilgili hatıralarını şöyle anlatır:

“1965-1974 yılları arasında, Çarşı Kapı'da Koca Mustafa Paşa Medresesinde çalışıyordum. N. S. Banarlı, adı geçen kuruluşa bağlı İstanbul Enstitüsünün müdürüydü, M. Kaya Bilgegil, Banarlı'nın öğrencisi olduğu için İstanbul'a her gelişinde hocasını ziyaret ederdi. Konuşmada, tavırda hatta düşüncede nezakete çok önem veren Banarlı, zarafetiyle tanınan Kaya Bey'i çok severdi. Kaya Bilgegil, Koca Mustafa Paşa Medresesinin Yeniçeriler Caddesine açılan ana kapısından girip, Banarlı'nın odasına doğru uzanmakta olan yolda, ağır ağır yürümeye başlayınca, Nihat Sami Bey onun gelişini görür; neşe dolu bir eda ile bana seslenir: “Şeyma Hanım geliniz, geliniz... Kaya geliyor.” derdi. Nihat Sami Bey'in odasına girdiğimde onu, mütebessim bulurdum. Hoca ile beraber, Kaya Bey'in hafif yana kaymış fötr şapkası altında yakası astragan kürklü paltosu içinde, serv-i hurâmân misâli yürüyüşüyle, yaklaşmasını seyrederdik. Sonra onlar, daima nezaket çerçevesi içinde kalan, hoca-öğrenci-meslektaş sohbetine dalarlardı.”

Daha sonraki yıllarda hayatını Erol Güngör'ün hayat arkadaşı olarak sürdürecektir Şeyma Hanım, Nihat Sami Banarlı Hoca'nın, Kaya Bey'den daima sevgiyle, hatta baba şefkatiyle söz ettiğini, onu hiç kırmadığını anlattıktan sonra bir hatıra daha yer veriyor:

“Kaya'nın eşi de benim öğrencimdi. Nezahet Hanım'ın ilk tayini, tesadüfen Kaya'nın görev yaptığı okula çıktı. Ben de Kaya'ya mektup yazıp, yeni meslektaşına

yakınlık göstermesini, yardımcı olmasını rica ettim. Kaya, isteğimi tam olarak yerine getirdi ve Nezahet Hanım'la evlendi.” (age., 2012 / 18)

Son birkaç söz

Bu yılın Ekim ayında, Hocanın ölüm yıl dönümü vesile edilerek ve onun yanı sıra TDK “*Türkçeye Emek Verenler*” dizisinin içinde yayımı gerçekleştirilen Dr. Zöhre Bilgegil’in hazırladığı eser de dikkate alınarak, her iki konuyu değerlendiren bir toplantı düzenlenirse, yerinde olur diye düşünüyorum ...

O, geride bıraktığı dille ilgili eserleri ve dil bilimi alanında yetiştirdiği, bugün çoğu dil ve edebiyat profesörü olarak hizmet veren öğrencileri ile Cumhuriyet Dönemi’nde yetişmiş dilciler arasında adı hiçbir zaman unutulmayacak, tanıyanları ve öğrencilerinin daima hafızalarında yer ederek yaşayacak ve yaşatılacaktır.

Kaya Hoca’yı rahmetle ve muhabetle bir kere daha andıktan sonra, onun dile nasıl büyük bir ehemmiyet verdiğini gösteren ve anlatan, Türkçenin sadeleştirilmesi konusunda ilgili bir sözüyle bitirelim yazımızı: “*Bir milletin dilini bozmak; kalelerini yıkmaktan, şehirlerini yakmaktan daha tehlikelidir.*”